

ISSN: 2651-2742

2021- Cilt: 4 Sayı: 2

Sayfa: 83-97.

Dergi Web Sitesi: <http://sita.cumhuriyet.edu.tr/tr/>

Gönderilme Tarihi: 27.06.2021

Düzeltilme Tarihi: 26.09.2021

Kabul Tarihi: 15.10.2021

Araştırma Makalesi (Research Article)

TURİSTLERİN LİMİNOİD DAVRANIŞLARININ YAŞAM DOYUMUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Investigation of the Effect of Tourists' Liminoid Behaviors on Satisfaction with Life

Şükran KARACA*

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Turizm Fakültesi

Adile ÇELEBİ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Turizm Fakültesi

Öz

Turizm faaliyetleri, doğası gereği bazı insanları olağan davranışların dışına çıkmaya zorlayan liminoid zihin durumunu içermektedir. Bu etkinlikler, daha az kontrollü ve daha kendine özgü olma eğiliminde olduğundan daha serbesttir. Dolayısıyla insanların tatildeki davranışları genellikle ev ortamındakinden farklılık göstermektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı turistlerin liminoid davranışlarının yaşam doyumuna etkisini incelemektir. Araştırma kapsamında 331 kişiden çevrimiçi anket tekniği ile veriler elde edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda anı yaşama boyutunun yaşam doyumunu üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu, hazcılık ve özgürlük boyutlarının ise anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca turistlerin liminoid davranışlarının demografik özelliklere göre de farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Liminoid, Hazcılık, Özgürlük, Anı Yaşama, Yaşam Doyumu

ABSTRACT

Tourism activities involve the liminoid state of mind which, by its nature, forces some people to go beyond ordinary behaviors. These activities are more liberal as they tend to be less controlled and more idiosyncratic. Therefore, the behavior of people on vacation often differs from that in the home environment. In this context, the aim of the study is to examine the effect of tourists' liminoid behaviors on life satisfaction. Within the scope of the research, data were obtained from 331 people with the online survey technique. As a result of the analysis, it was determined that the dimension of living in the moment had a positive effect on life satisfaction, while the dimensions of hedonism and freedom did not have a significant effect. In addition, it was concluded that the liminoid behaviors of tourists differ according to demographic characteristics.

Keywords: Liminoid, Hedonism, Freedom, Living in the Moment, Life Satisfaction

* Sorumlu Yazar: sukrankaraca@gmail.com

Önerilen Atıf: Karaca, Ş. ve Çelebi, A. (2021). Turistlerin Liminoid Davranışlarının Yaşam Doyumuna Etkisinin İncelenmesi, Sivas İnterdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi, 4(2), 83-97.

1. GİRİŞ

Turizm için çok önemli olan tüketici davranışları, turistlerde belirli davranışlar için istek yaratan içsel bir rehber niteliğindeki motivasyonlar (güdüler) sayesinde gerçekleşmektedir (Crompton & McKay, 1997). Turizm motivasyonları, tüketicinin psikolojik durumlarını harekete geçirmekte (Lee vd., 2003) ve ardından seyahat eylemine yol açmaktadır (Hsu vd., 2017). İnsanları seyahat itmeye iten birçok neden (güdü) olabilir. Bunların en önemlileri; fiziksel ve psikolojik güdüler (monoton, sıkıcı ve zor günlük hayattan kaçma ihtiyacı) olabilir (Matley, 1976; Dann, 1981). İnsanlar tatil deyken günlük rutin yaşamlarından (evden, işten) fiziksel olarak ayrılarak zihinsel, dışavurumcu ve sosyal ihtiyaçlarının ön plana çıktığı bir liminal haline gelebilirler (Graburn, 1983).

Liminal kavramı, bir eşikte ya da bir ara durumda olmayı ifade etmektedir (Huang, Xiao & Wang, 2018). Liminoid kavramı ise, liminale benzemekle birlikte aynı şey değildir (Spiegel, 2015). Liminal kavramı, topluluk üyelerinin bir yaşam aşamasından diğerine geçerken katılacağı "geçiş törenlerini" belirtir. Bu geçişlere örnek olarak ergenlik, evlilik, doğum ve ölüm verilebilir (Thompson, 2020). Toplum geliştikçe zorunlu ritüeller ve törenler boş zaman etkinliklerine dönüşmektedir (Turner, 1969) ve liminoid daha çok boş zaman etkinlikleri (sanat, spor, eğlence) ile ilgilidir (Turner, 1974). Liminoid, eşik aşamasındaki daha resmi ve ciddi ritüellerin aksine, kişinin eğlence ve zevk amaçlı iradesine dayalı olarak, ritüel çağrışım olmaksızın tamamen gönüllü olarak gerçekleşen ve eşikten türetilmiş bir kavramdır (UKEssays, 2018). Liminoid davranışlar; kurumsallaşmış statülerin, rollerin, normların, değerlerin ve gündelik, sıradan yaşamın kurallarının meşruiyetini reddeden veya görmezden gelen, toplumsal olarak kabul görmüş ve onaylanmış faaliyetlerdir (Lett, 1983). Jafari (1987), kültürel normları çiğnemenin sadece evde yaşananlarla sınırlı olmadığını, aynı zamanda kuralları çiğnemenin turistliğin ilkelerinden biri olduğundan bu durumun destinasyon normlarını da ihlal ettiğini öne sürmüştür. Currie (1997), sıradan ve ters davranışları deneyimlemek için turistlerin ev ortamından kopmaları gerektiğini, bir kez yapıldıktan sonra limen veya eşığı geçerek liminoid duruma geçtiklerini ifade etmiştir.

Turizm özgürlüğü, normların değiştiği eşik alanlarını sunmaktadır. Bu eşik davranışlar, süreç içerisinde Mehrabian & Russel'in (1974) tarafından geliştirilen uyarıcı-organizma-tepki teorisine benzer şekilde görülebilir. Bu teori bağlamında, turistler kendi normlarından farklı davranışlara (yani tepkilere) yol açabilecek benzersiz bir ortam (yani uyaran) olan tatil yapacakları yerlere gitmek için normal yaşamlarını terk ederler (Zhang & Xu, 2019). Gittikleri yerlerde normalden farklı ve aşırı davranışlar sergileyebilirler. Örneğin, her şey dahil bir tatil paketi kapsamında aşırı yemek tamamen açık büfelere erişime dayalı olabilirken, aynı kişiler normalde evde fazla yemek yemeyebilir. Aşırı davranışlar ise, turist olmanın liminoid durumunun bir sonucu olabilir (Denver vd., 2020) ve insanlar bu durumdan doyum elde edebilirler. Özellikle tatillerin, davranış normlarının geçici olarak terk edildiği bir 'liminoid dönem' olduğu ileri sürülmektedir (Thomas, 2006). Bu nedenle, turizm bireylere rutin deneyimlerden, yani evde var olan sosyal kontrollerden ve normlardan bağımsız alanlardan farklılaşma ihtiyacını karşılama fırsatı sağlamaktadır (Güvenç Tataroğlu, 2006). Bu bağlamda bu araştırmanın amacı, turistlerin liminoid davranışlarının yaşam doyumuna etkisini incelemektir. Liminoid davranışlar turistlerin tatil deneyimlerinin önemli bir bileşenini oluşturmalarına rağmen yeterince araştırılmamıştır. Yerli ve yabancı literatür incelendiğinde turizm alanında liminoid davranışların incelendiği sınırlı sayıda çalışma vardır ve liminoid davranışların yaşam doyumuna etkisinin araştırıldığı bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Çalışmanın bu yönüyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Liminalite, bireyleri toplumsal davranış kurallarından ve uzlaşımından özgür kılan ve bireyler için yeni olanaklar içeren olağanüstü bir durum olan bir eşik durumu olarak tanımlanmaktadır. Liminalde varlıklar ne burada ne de oradadır; bunlar yasa, gelenek ve tören tarafından düzenlenir ve onların belirsiz nitelikleri, sosyal ve kültürel geçişleri ritüelleştiren birçok toplumda çok çeşitli sembollerle ifade edilir. Bu nedenle eşik, sıklıkla ölüme, anne karnında olmaya, görünmezliğe, karanlığa, biseksüelliğe, vahşi doğaya, güneş ve ay tutulmasına benzetilir (Van Gennep, 1960; Turner, 1969). Liminal aktiviteler (etkinlikler), normal yaşamlarla ilişkili davranış, norm ve değerlerin anlık olarak askıya alındığı zamanlar olarak tanımlanabilir (Turner, 1974). Bu yaşam etkinlikleri ayrılma, eşik dönemi ve yeniden giriş olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama, normal rutinlerin dışında bir zaman kayması olan ayrılıktır. Bir sonraki aşama, yerleşik normların veya rutinlerin olmadığı yeni rutine girişi içeren geçiş aşamasıdır. Bu, normların askıya alındığı ve tam bir değişimin gerçekleştiği bir kapının eşiğine girmeye benzemektedir. Rahatlama, özgürlük, dinlenme, eğlence, tazelenme, heyecan ve duyuşal zevklerin tümü eşik bölgelerinin özelliklerini karakterize eder (Shields, 1991). Son olarak üçüncü aşama, benzer rutine yeniden entegre olmayı içermektedir (Turner, 1974).

Turistik davranışlar genellikle bir liminoid aktivite olarak kabul edilir. Liminoid durumlar tersine çevirme davranışlarına yol açabilir. Yani, tatildeyken bazı turistler normalde sergilediklerinden farklı davranışlar sergileyebilir (Denver vd., 2020). Frochot vd. (2019), turizm deneyimlerinin hem olağan hem de olağan dışı bileşenleri benzersiz bir şekilde birleştirdiğini ifade etmektedir. Liminoid davranışlar sırasında insanlar kendilerini günlük yaşamda olduklarından çok daha özgür hissetmekte ve kendilerini özgürce ifade etmektedirler. Özgürlük, toplumsal eylemi yapılandıran kural ve normların reddedilmesinden kaynaklanmaktadır (Turner, 1969). Bireyler turizm deneyimleri sonucunda sıradan hayata dahil olma durumundan özgürleşme yoluyla sıradan olmayan durumuna geçmektedirler. Dolayısıyla insanlar, sıradan sosyal yaşamdan uzaklaştıkları ve özgürleştikleri bir ayrılma süreciyle turizme girmektedirler. Lett'in (1983) yat turistlerinin davranışları üzerine yaptığı çalışmada, turistlerin ev ortamında kabul edilemeyecek, zıt, geçici, davranışlar dizisi içinde davranmaya itici güç sağlayan liminoid davranışlara dahil olduklarını belirtmiştir. Jamal ve Kim (2007) yaptıkları çalışmada, Texas Rönesans Festivaline katılan bireylerin deneyimlerini araştırmış ve katılımcıların kendilerini daha az kısıtlanmış hissettiklerini, geleneksel normlarını geçici olarak askıya aldıklarını, karnavalesk illüzyonlar ve fanteziler deneyimlemelerine izin verildiğini tespit etmişlerdir. Varley (2011) yaptığı çalışma, deniz kanocularının heyecan ve zorlukların ötesinde bir yolculuk deneyimlediklerini, toplumdaki kendilerini ayırdıklarını hissettiklerini, macera etkinliğinden tatmin ve derin bir manevi anlam kazandıklarını ve özellikle anlamlı bir liminalite dünyasının bir parçası olduklarını ifade etmiştir.

Liminoid davranışların temel özelliği, geçici olması ve kısa süreliğine görülmesidir. Bu nedenle insanlar tatildeyken günlük yaşamlarındaki kaygılarını unutarak ya da unutma isteğiyle, tamamen tatile odaklanarak anı yaşamaktadırlar (Aktaş Polat, 2015). Anı yaşama; geçmiş veya gelecekle ilgili düşüncelerin kişinin o ana katılımını etkilemesine izin vermeden şimdiki ana tam olarak katılmayı ve dikkati gerektirir (Brown, 2017). Turistler, anı yaşamak tutumuyla dikkatini belirli bir duyguya, nesneye veya anın ve çevrenin bütünlüğüne odaklanırlar (Chittaro & Vianello, 2014). Maslow (2001) doruk deneyim olarak ifade ettiği kavramın anı yaşama ile yakından ilişkili olduğu ifade etmiştir. Doruk deneyim sırasında birey şimdi ve burada olmaya, geçmişten ve gelecekte çeşitli anlamlarda bağımsız olmaya,

deneyimde “tümüyle orada” olmaya en yakın durumdadır. Aktaş Polat (2013) çalışmasında; anı yaşama mantığıyla hareket eden turistlerin gününü gün etme mantığıyla kuralları yok sayarak geleceği ve geçmişi düşünmeden zamanını geçirdiklerini belirtmiştir.

Liminoid davranışlar, tatil dönemlerinde insanlarda görülen eğlence ve hazza ilişkin geçici davranış değişikliklerine de yol açmaktadır (Turner, 1969). Liminoid davranışlar hazcı (hedonik) davranışlardır ve kişi tatil döneminde ne hissediyorsa ve nasıl yaşamak istiyorsa öyle davranır. Hazcı davranışta insanlar sınırsız eğlence, sorumlulukları terketme, anı yaşama ve ilkel isteklerin tatminine yönelme gibi hazcı deneyimlere yönelirler (Aktaş Polat, 2015). Kim vd. (2014) yaptıkları çalışmada, turistik deneyim sürecinden elde edilen hazzın memnuniyet sağladığını bulmuşlardır. Lin vd. (2019) ise, turistlerin birbirlerine karşı algıladıkları sosyal yakınlık, kendileri hakkında konuşabilmeleri ve hedonizmin turizm deneyimlerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

Turizmle ilgili yaşanan deneyim, tekrarlanan seyahatlerle yoğunlaşabilir, yaşamla ilgili doyuma katkıda bulunabilir (Gondos, 2014). Yaşam doyumu, bir kişinin bir bütün olarak yaşamının genel kalitesini olumlu olarak değerlendirme derecesi” olarak tanımlanabilir (Veenhoven, 1996). Mathis vd. (2016) yaptıkları çalışmada, tatil deneyiminin yaşam doyumu üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu bulmuşlardır. Chen vd. (2016) tarafından yapılan çalışmada da, boş zaman seyahatlerinin tatilden döndükten sonra algılanan yaşam doyumunu etkilediğini tespit etmişlerdir.

3. YÖNTEM

Turistlerin liminoid davranışlarının yaşam doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi bu çalışmanın ana amacıdır. Çalışmanın bir diğer amacı ise, liminoid davranışların demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir. Bu çalışmada liminoid davranışlar; tatil dönemlerinde insanların gündelik yaşam dışında deneyimledikleri arada kalmışlık hissi ile gerçekleştirdikleri eğlence ve haz odaklı faaliyetler kapsamında sergiledikleri geçici davranış değişikliğinin karşılığını ifade etmektedir (Aktaş Polat, 2016). Bu amaçlar doğrultusunda oluşturulan hipotezler şu şekildedir:

H₁: Liminoid davranışların yaşam doyumu üzerinde pozitif bir etkisi vardır.

H_{1a}: Hazcılığın yaşam doyumu üzerinde pozitif bir etkisi vardır.

H_{1b}: Özgürlüğün yaşam doyumu üzerinde pozitif bir etkisi vardır.

H_{1c}: Anı yaşamanın yaşam doyumu üzerinde pozitif bir etkisi vardır.

H₂: Liminoid davranışlar demografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{2a}: Hazcılık demografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{2b}: Özgürlük demografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{2c}: Anı yaşama demografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Araştırma kapsamında Mart-Mayıs 2021 tarihleri arasında çevrimiçi anket tekniği ile veriler toplanmış ve 331 adet anket elde edilmiştir. Araştırmanın evrenini 18 yaşından büyük kişiler oluşturmaktadır. Araştırma için oluşturulan anket formu üç kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda Aktaş Polat (2015) tarafından geliştirilen liminoid davranış ölçeği, ikinci kısımda Diener vd. (1985) tarafından geliştirilen yaşam doyumu ölçeği ve üçüncü kısımda ise katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Verilerin analizinde SPSS 25 programı kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'deki gibidir:

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	f	%	Medeni Durum	f	%
Kadın	174	52,6	Evli	109	32,9
Erkek	157	47,4	Bekar	222	67,1
Toplam	331	100	Toplam	331	100
Yaş	f	%	Eğitim	f	%
18-28	143	40,1	İlköğretim	28	8,5
29-39	133	22,1	Lise	106	32
40-50	42	20,1	Ön Lisans	80	24,2
51 yaş ve üzeri	13	11,1	Lisans	106	32
Toplam	331	100	Lisansüstü	11	3,3
Meslek/Meşguliyet	f	%	Toplam	f	%
Kamu Sektörü Çalışanı	50	15,1	Gelir	f	%
Özel Sektör Çalışanı	86	26	1500 TL ve altı	111	33,5
Serbest Meslek	41	12,4	1501-3000 TL	97	29,3
Öğrenci	79	23,9	3001-4500 TL	86	26
Ev Hanımı	24	7,3	4501-6000 TL	20	6
İşsiz	31	9,4	6001 TL ve üzeri	17	5,1
Diğer	20	6			
Toplam	331	100	Toplam	331	100

Araştırmaya katılanların %52,6'sı kadınlardan %47,4'ü erkeklerden oluşurken, %32,9'u evlilerden %67,1'i bekarlardan oluşmaktadır. Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında %40,1'i 18-28, %22,1'i 29-39, %20,1'i 40-50, %11,1'i 51 yaş ve üzeri kişiler yer almaktadır. Katılımcıların %32'si lise, %32'si lisans, %24,2'si ön lisans, %8,5'i ilköğretim ve %3,3'ü lisansüstü mezundur. Katılımcıların meslek dağılımında ise, %26'sı özel sektör, %23,9'ü öğrenci, %15,1'i kamu sektörü çalışanı, %12,4'ü serbest meslek çalışanı, %9,4'ü işsiz, %7,3'ü ev hanımı ve %6'sı diğer meslek gruplarındadır. Son olarak katılımcıların %33,5'i 1500 TL ve altı, %29,3'ü 1501-3000 TL, %26'sı 3001-4500 TL, %6'sı 4501-6000 ve %5,1'i 6001 TL ve üzeri bir gelire sahiptir.

4.1. Açıklayıcı Faktör Analizi

Açıklayıcı faktör analizi, yapıya ilişkin çok sayıdaki değişkeni azaltmakta ve yapıyı açıklama gücü yüksek olan faktörleri ortaya çıkarmaktadır (Gürbüz & Şahin, 2016). Herhangi bir veri setine faktör analizi uygulanabilirliği, KMO ve Bartlett Küresellik testi ile ölçülebilmektedir. Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığına karar vermede KMO testi kullanılmakta ve verilerin faktör analizine uygun olabilmesi için KMO değerinin 0,5'ten büyük olması gerekmektedir (Coşkun, Altunışık, Bayraktaroğlu & Yıldırım, 2015). Bartlett-Küresellik testi ise, evrende yer alan değişkenler arasında korelasyon olup olmadığı test etmektedir. Faktör sayısı, eigenvalue değeri 1'den büyük olan değerler seçilerek belirlenmiş ve faktör döndürme yöntemi olarak varimax tekniği tercih edilmiştir. Faktör yüklerinin alt sınırına karar verirken bir faktör yükünün minimum değeri ile ilgili literatürde farklı görüşler mevcuttur. En yaygın kullanım faktör yükünün 0,45 ya da daha yüksek olmasıdır (Büyüköztürk, 2012). Buna göre çalışmada minimum faktör yük değeri olarak 0,45 sınırı belirlenmiştir. Liminoid davranış ölçeğine ilişkin açıklayıcı faktör analizi Tablo 2'de ki gibidir:

Tablo 2. Liminoid Davranış Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi

Liminoid Davranış Ölçeği	Faktörler			Özdeğer	Varyans (%)	Cronbach Alfa
	1	2	3			
1. Hazcılık				14,147	35,149	,974
HZ1	,828					
HZ2	,798					
HZ3	,794					
HZ4	,783					
HZ5	,783					
HZ6	,778					
HZ7	,776					
HZ8	,768					
HZ9	,751					
HZ10	,742					
HZ11	,713					
HZ12	,539					
2.Özgürlük				3,010	23,964	,955
ÖZ1		,872				
ÖZ2		,856				
ÖZ3		,840				
ÖZ4		,809				
ÖZ5		,760				
ÖZ6		,701				
3.Anı Yaşama				1,326	21,246	,943
AN1			,894			
AN2			,890			
AN3			,890			
AN4			,853			
AN5			,791			
Toplam Varyans					80,359	
Toplam Cronbach Alfa						,971
KMO: ,947 Bartlett Test:9909,92 p: ,000						

Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda "Liminoid Davranış Ölçeği" üç alt boyuta ayrılmıştır. Bu boyutlar Hazcılık, Özgürlük ve Anı Yaşama şeklinde isimlendirilmiştir. Bu boyutlar toplam varyansın % 80,359'unu açıklamaktadır. Ayrıca KMO değeri 0,947 olarak bulunmuş ve Bartlett Küresellik testi sonucu da ($p < 0,05$) anlamlıdır.

Yaşam doyumu ölçeğine ilişkin faktör analizi sonuçları Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. Yaşam Doyumu Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi

Yaşam Doyumu Ölçeği	Faktörler	Özdeğer	Kümülatif Varyans(%)	Cronbach Alfa
	1			
1. Yaşam Doyumu		3,957	79,132	,923
YD2	,959			
YD3	,948			
YD4	,932			
YD1	,923			
YD5	,644			
KMO: ,892 Bartlett Test:1751,946 p: ,000				

Analiz sonucunda yaşam doyumu ölçeği tek boyuttan oluşmakta ve toplam varyansın % 79,132'sini açıklamaktadır. KMO değeri 0,892 olarak bulunmuştur. Ayrıca Cronbach Alfa değeri 0,923 olarak bulunmuş ve ölçeğin oldukça güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. Normal Dağılıma İlişkin Bulgular

Çalışmada kullanılan verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Parametrik analizler için gerekli olan normal dağılıma uygunluk testine ait basıklık ve çarpıklık değerlerine ilişkin veriler Tablo 4'te ki gibidir:

Tablo 4. Normallik Testi Sonuçları

Faktörler	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık	Min	Maks
Hazcılık	3,59	1,34	-,658	-1,000	1,00	5,00
Özgürlük	3,10	1,47	-,156	-1,526	1,00	5,00
Anı Yaşama	4,18	1,10	-1,551	1,326	1,00	5,00
Yaşam Doyumu	3,87	1,19	-,934	-,409	1,00	5,00

Yapılan analiz sonucunda ifadelerin basıklık ve çarpıklıklarının sınır kabul edilen değerler arasında olduğu için verilerin analizinde parametrik analizler kullanılmıştır.

4.3. Korelasyon ve Çoklu Doğrusal Regresyon Analizleri

Liminoid davranışlar ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5'te ki gibidir:

Tablo 5. Korelasyon Analizi

	Hazcılık	Özgürlük	Anı Yaşama	Yaşam Doyumu
Hazcılık	1			
Özgürlük	,762**	1		
Anı Yaşama	,572**	,346**	1	
Yaşam Doyumu	,476**	,340**	,602**	1

Yapılan korelasyon analizi sonucunda; hazcılık ve anı yaşama boyutları ile yaşam doyumu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişki, özgürlük boyutu ve yaşam doyumu arasında ise pozitif ve düşük düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

Korelasyon analizinden sonra turistlerin liminoid davranışlarının yaşam doyumuna etkisini incelemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu regresyon analizinde kullanılan regresyon modelinin bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı problemi olup olmadığını test etmek için çoklu bağlantı testi yapılmaktadır. Buna göre; VIF değerinin 10'un altında ve tolerans değerinin 0,1'in üzerinde olması gerekir. Değişkenler arası otokorelasyon sorunu olmaması için de Durbin Watson değerlerinin 1,5-2,5 arasında olması gerekmektedir (Renwarin, 2021). Yapılan analizler sonucunda çoklu bağlantı problemi ve otokorelasyon sorunu olmadığı görülmüştür. Analiz sonuçları Tablo 6'daki gibidir:

Tablo 6. Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	Doğrusallık İstatistikleri	
							Tolerans Değeri	VIF Değeri
Yaşam Doyumu	Sabit	1,016	4,922	,000	69,311	,000		
	Hazcılık	,133	1,930	,055			,311	3,219
	Özgürlük	,044	,804	,422			,407	2,459
	Anı Yaşama	,537	9,289	,000			,653	1,531
R ² : ,389		Düzeltilmiş R ² : ,383		Durbin Watson:1,592				

Liminoid davranışların (hazcılık, özgürlük ve anı yaşama) yaşam doyumu üzerindeki etkisini tespit etmek için yapılan çoklu regresyon analizine göre; sadece anı yaşama boyutunun yaşam doyumu üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu ($p=0.00<0,05$), hazcılık ve özgürlük boyutlarının ise anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla H_{1a} ve H_{1b} hipotezleri red edilirken H_{1c} hipotezi kabul edilmiştir.

4.4. Bağımsız Örneklem T Testi ve Tek Yönlü Anova Analizi

Araştırmanın bir diğer amacı turistlerin liminoid davranışlarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir. İki gruptan oluşan demografik değişkenlerin analizi için bağımsız örneklem t testi yapılırken üç ve daha fazla gruptan oluşan demografik değişkenler için tek yönlü Anova analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda ortaya çıkan farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için ise iki gruptan oluşan değişkenlerde ortalamalara bakılırken, ikiden fazla gruplar arasındaki farklılığı tespit etmek için çoklu karşılaştırma (Post-Hoc) testleri kullanılmıştır. Çalışmada Levene homojenlik testi yapılmış ve bütün demografik değişkenlerde varyanslar homojen çıkmadığı için farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için Tamhane's T2 çoklu karşılaştırma testleri kullanılmıştır.

Tablo 7. Hazcılık Boyutunun Demografik Özelliklere Göre Analiz Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	Ort.	Standart Sapma	F	p	Farklılık
Cinsiyet	Kadın (A)	174	3,28	1,33	1,831	,177	-
	Erkek (B)	157	3,93	1,28			
Medeni Durum	Evli (A)	109	3,15	1,47	11,534	,000	B>A
	Bekar (B)	222	3,80	1,22			
Yaş	18-28 (A)	143	3,26	1,28	17,224	,000	B>A B>C
	29-39 (B)	133	4,17	1,17			
	40-50 (C)	42	2,90	1,42			
	51 yaş ve üzeri (D)	13	3,37	1,22			
Eğitim	İlköğretim (A)	28	2,84	1,10	7,915	,000	C>A C>B C>D
	Lise (B)	106	3,61	1,40			
	Ön Lisans (C)	80	4,14	,99			
	Lisans (D)	106	3,43	1,38			
	Lisansüstü (E)	11	2,66	1,65			
Meslek/ Meşguliyet	Kamu Sektörü Çalışanı (A)	50	3,72	1,46	8,293	,000	E>A E>C
	Özel Sektör Çalışanı (B)	86	4,03	1,29			
	Serbest Meslek (C)	41	4,17	1,11			
	Öğrenci (D)	79	3,03	1,13			
	Ev Hanımı (E)	24	2,60	1,10			
	İşsiz (F)	31	3,62	1,44			
	Diğer (G)	20	3,50	1,25			
Gelir	1500 TL ve altı (A)	111	3,20	1,20	12,102	,000	C>A C>B
	1501-3000 TL (B)	97	3,36	1,42			
	3001-4500 TL (C)	86	4,27	1,04			
	4501-6000 TL (D)	20	4,34	1,12			
	6001 TL ve üzeri(E)	17	3,09	1,76			

Hazcılık boyutunun demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü Anova analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda; hazcılık deneyiminin cinsiyet dışındaki diğer demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı tespit etmek için yapılan analiz sonuçlarına göre; bekarların evlilere, 29-39 yaş aralığındakilerin 18-28 ve 40-50 aralığındakilere, ön lisans mezunlarının ilköğretim, lise ve lisans mezunlarına, ev hanımlarının kamu çalışanları ve serbest meslek çalışanlarına, 3001-4500 TL arası gelire sahip olanların 1500 TL ve altı ile 1501-3000 TL arası gelire sahip olanlara göre daha fazla hazcı davranışlar sergiledikleri tespit edilmiştir.

Tablo 8. Özgürlük Boyutunun Demografik Özelliklere Göre Analiz Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	Ort.	Standart Sapma	F	p	Farklılık
Cinsiyet	Kadın (A)	174	2,79	1,40	1,576	,210	-
	Erkek (B)	157	3,44	1,48			
Medeni Durum	Evli (A)	109	2,43	1,59	16,771	,000	B>A
	Bekar (B)	222	3,43	1,30			
Yaş	18-28 (A)	143	2,99	1,26	15,082	,000	B>A B>C B>D
	29-39 (B)	133	3,60	1,50			
	40-50 (C)	42	2,34	1,57			
	51 yaş ve üzeri (D)	13	1,64	,59			
Eğitim	İlköğretim (A)	28	1,77	1,04	20,704	,000	A>B A>C A>D A>E
	Lise (B)	106	2,99	1,53			
	Ön Lisans (C)	80	4,12	1,06			
	Lisans (D)	106	2,89	1,35			
	Lisansüstü (E)	11	2,30	1,27			
Meslek/ Meşguliyet	Kamu Sektörü Çalışanı (A)	50	2,66	1,60	12,960	,000	E>B E>C E>D E>F
	Özel Sektör Çalışanı (B)	86	3,83	1,35			
	Serbest Meslek (C)	41	3,75	1,46			
	Öğrenci (D)	79	2,89	1,17			
	Ev Hanımı (E)	24	1,72	,97			
	İşsiz (F)	31	3,14	1,40			
	Diğer (G)	20	2,17	1,18			
Gelir	1500 TL ve altı (A)	111	2,80	1,29	13,602	,000	D>A D>B
	1501-3000 TL (B)	97	2,60	1,40			
	3001-4500 TL (C)	86	3,79	1,38			
	4501-6000 TL (D)	20	4,26	1,28			
	6001 TL ve üzeri (E)	17	3,14	1,76			

Özgürlük boyutunun demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü Anova analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda; özgürlük deneyiminin cinsiyet dışındaki diğer demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı tespit etmek için yapılan analiz sonuçlarına göre; bekarların evlilere, 29-39 yaş aralığındakilerin 18-28, 40-50, 51 yaş ve üzeri kişilere, önlisans mezunlarının ilköğretim, lise, lisans, lisansüstü mezunlarına, ev hanımlarının özel sektör çalışanları, serbest meslek, öğrenci ve işsizlere, 4501-6000 TL arası gelire sahip olanların 1500 TL ve altı ile 1501-3000 TL arasına gelire sahip olanlara göre özgür davranışlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 9. Anı Yaşama Boyutunun Demografik Özelliklere Göre Analiz Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	Ort.	Standart Sapma	F	p	Farklılık
Cinsiyet	Kadın (A)	174	4,03	1,17	11,788	,013	B>A
	Erkek (B)	157	4,34	1,01			
Medeni Durum	Evli (A)	109	4,48	,83	24,090	,000	A>B
	Bekar (B)	222	4,03	1,19			
Yaş	18-28 (A)	143	3,69	1,30	23,457	,000	B>A B>C
	29-39 (B)	133	4,71	,40			
	40-50 (C)	42	4,15	1,14			
	51 yaş ve üzeri (D)	13	4,18	1,17			
Eğitim	İlköğretim (A)	28	4,31	,91	,785	,747	-
	Lise (B)	106	4,20	1,14			
	Ön Lisans (C)	80	4,25	,96			
	Lisans (D)	106	4,07	1,18			
	Lisansüstü (E)	11	4,13	1,47			
Meslek/ Meşguliyet	Kamu Sektörü Çalışanı (A)	50	4,83	,31	15,464	,000	A>B A>D A>F
	Özel Sektör Çalışanı (B)	86	4,31	1,02			
	Serbest Meslek (C)	41	4,62	,52			
	Öğrenci (D)	79	3,35	1,25			
	Ev Hanımı (E)	24	4,18	,96			
	İşsiz (F)	31	3,97	1,35			
	Diğer (G)	20	4,61	,82			
Gelir	1500 TL ve altı (A)	111	3,81	1,17	5,100	,001	A>B A>C
	1501-3000 TL (B)	97	4,32	1,09			
	3001-4500 TL (C)	86	4,45	,90			
	4501-6000 TL (D)	20	4,27	1,05			
	6001 TL ve üzeri(E)	17	4,28	1,16			

Anı yaşama boyutunun demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü Anova analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda; özgürlük deneyiminin eğitim değişkeni dışında diğer demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı tespit etmek için yapılan analiz sonuçlarına göre; erkeklerin kadınlara, evlilerin bekarlara, 29-39 yaş aralığındakilerin 18-28, 40-50 yaş aralığındakilere, kamu çalışanlarının özel sektör, öğrenci ve işsizlere, 1500 TL ve altı gelire sahip olanların 1501-3000 TL ve 3001-4500 TL arası gelire sahip olanlara göre daha fazla anı yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanlar tatil dönemlerinde günlük yaşamlarından farklı bir psikoloji ile hareket etmekte ve bu durumda liminoid davranışlar ortaya çıkabilmektedir (Aktaş Polat, 2015). Bu bağlamda bu çalışma, turistlerin liminoid davranışlarının yaşam doyumuna etkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular şu şekildedir:

Liminoid davranışların (hazcılık, özgürlük ve anı yaşama) yaşam doyumunu üzerindeki etkisini test etmek için yapılan analizlere göre; sadece anı yaşama deneyiminin yaşam doyumunu üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu, hazcılık ve özgürlük deneyiminin anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla H_{1a} ve H_{1b} hipotezleri red edilirken H_{1c} hipotezi kabul edilmiştir. Bauer (2009) tarafından yapılan bir çalışmada; insanların günlük yaşamdan, sınırlılıklardan uzakta ve liminoid bir dönemde, tatil havasında anı yaşayarak plansız ilişkilerde bulunma olasılıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aktaş Polat (2006) yaptığı çalışmada ise; insanların tatildeyken, turistik ortamlara adapte olarak anı yaşamaya odaklandığı için geleceğe ilişkin plan ve programlarını askıya alarak geleceğe ilişkin kaygılanmayı istemeyeceklerini belirtmiştir. Bu bulgular; insanların gerek günlük yaşamlarında gerekse tatildeyken, geçmişi ve geleceği düşünmeden sadece anı yaşayarak yaşamdan doyum elde edebileceği ile şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın bir diğer amacı ise, liminoid davranışların demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir. Yapılan analizler sonucunda; bekarlar evlilere, 29-39 yaş aralığındakiler 18-28 ve 40-50 aralığındakilere, ön lisans mezunları ilköğretim, lise ve lisans mezunlarına, ev hanımları kamu çalışanları ve serbest meslek çalışanlarına, 3001-4500 TL arası gelire sahip olanlar 1500 TL ve altı ile 1501-3000 TL arası gelire sahip olanlara göre hazcılık deneyimi daha fazladır. Bekarlar evlilere, 29-39 yaş aralığındakiler 18-28, 40-50, 51 yaş ve üzeri kişilere, önlisans mezunları ilköğretim, lise, lisans, lisansüstü mezunlarına, ev hanımlarının özel sektör çalışanları, serbest meslek, öğrenci ve işsizlere, 4501-6000 TL arası gelire sahip olanlar 1500 TL ve altı ile 1501-3000 TL arasına gelire sahip olanlara göre özgürlük deneyimlerinin daha yüksektir. Erkekler kadınlara, evliler bekarlara, 29-39 yaş aralığındakiler 18-28, 40-50 yaş aralığındakilere, kamu çalışanları özel sektör, öğrenci ve işsizlere, 1500 TL ve altı gelire sahip olanlar 1501-3000 TL ve 3001-4500 TL arası gelire sahip olanlara göre daha fazla anı yaşamaktadırlar.

Bu araştırma zaman ve maliyet kısıtlarından dolayı kısa bir zaman dilimi içinde gerçekleştirilmiştir. Küçük bir örneklem ve online olarak verilerin toplanmasından dolayı da elde edilen sonuçlar tüm evrene genellenememektedir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, liminoid davranışların daha çok boyutu değerlendirmeye alınarak alternatif turizm türleri için spesifik olarak uygulanması önerilebilir.

Etik Beyan

"Turistlerin Liminoid Davranışlarının Yaşam Doyumuna Etkisinin İncelenmesi" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

KAYNAKÇA

- Bauer, I. (2009). Relationships between female tourists and male locals in cuzco/peru: implications for travel health education. *Travel Medicine and Infectious Disease*, 7(6), 350-358.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Chen, C. C., Petrick, J. F. ve Shahvali, M. (2016). Tourism experiences as a stress reliever: Examining the effects of tourism recovery experiences on life satisfaction. *Journal of Travel Research*, 55(2), 150-160.
- Chittaro, L. ve Vianello, A. (2014). Computer-supported mindfulness: Evaluation of a mobile thought distancing application on naive meditators. *International Journal of Human-Computer Studies*, 72(3), 337-348.
- Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Crompton, J. L. ve McKay, S. L. (1997). Motives of visitors attending festival events. *Annals of Tourism Research*, 24(2), 425-439.
- Currie, R. R. (1997). A Pleasure-tourism Behaviors Framework. *Annals of Tourism Research*, 24(4), 884-897.
- Currie, R. R., ve Gagnon, M. (1999). When do individuals become pleasure travelers? An exploratory study into the relationship between the fulfillment of primary expectations and the liminoidal state. *Journal of Travel, Tourism Marketing*, 8(2), 115-128.
- Dann, G. M. (1981). Tourism motivations: An appraisal. *Annals of Tourism Research*, 8(2), 189-219.
- Denver, E. S. ve Tasci, A. D. (2020). Cruising back to the basic needs. *Journal of Culture*, 14(2), 173-187.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Frochot, I., Kreziak, D., ve Elliot, S. (2019). Home away from home: A longitudinal study of the holiday appropriation process. *Tourism Management*, 327-336.
- Gondos, B. (2014). Relationship between tourism and quality of life: Researches at Lake Balaton. *Human capital without borders: Knowledge and learning for quality of life; Proceedings of the Management, Knowledge and Learning International Conference, Portorož, Slovenia*, 879-888.
- Graburn, N. H. (1989). *Tourism: The Sacred Journey* içinde Smith, V. (Ed.) *Hosts and Guests: Anthropology of Tourism*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 21-42.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hsu, C. H., Xiao, H. ve Chen, N. (2017). Hospitality and tourism education research from 2005 to 2014: Is the past a prologue to the future? *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 29(1), 141-160.
- Huang, W. J., Xiao, H. ve Wang, S. (2018). Airports as liminal space. *Annals of Tourism Research*, Pergamon Press, 70, 1-13.

- Jafari, J. (1987). Tourism models: The sociocultural aspects. *Tourism Management*, 8(2), 151-159.
- Jamal, T. ve Kim, H. (2007). Touristic quest for existential authenticity. *Annals of Tourism Research*, 34(1), 181-201.
- Kim, J. H. (2014). The antecedents of memorable tourism experiences: The development of a scale to measure the destination attributes associated with memorable experiences. *Tourism Management*, 44, 34-45.
- Lee, C. K., Kim, S. S. ve Kang, S. (2003). Perceptions of casino impacts- a Korean longitudinal study. *Tourism Management*, 24(1), 45-55.
- Lett, J. J. (1983). Ludic and liminoid aspects of the charter yacht tourism in the Caribbean. *Annals of Tourism Research*, 10(1), 35-56.
- Lin, H., Zhang, M., Gursay, D. ve Fu, X. (2019). Impact of tourist-to-tourist interaction on tourism experience: The mediating role of cohesion and intimacy. *Annals of Tourism Research*, 76, 153-167.
- Maslow, A. (2001). İnsan olmanın psikolojisi. İstanbul: Kuraldışı Yayınevi.
- Mathis, E. F., Kim, H. L., Uysal, M., Sirgy, J. M. ve Prebensen, N. K. (2016). The effect of co-creation experience on outcome variable. *Annals of Tourism Research*, 57, 62-75.
- Matley, I. (1976). The geography of international tourism. Association of American Geographers, Resource Paper No 76-1.
- Mehrabian, A. ve Russel, J. A. (1974). An approach to environmental psychology. Cambridge, MA: The MIT Press, 6(8), 1-266.
- Polat, S. A. (2013). Turistlerin tatil dönemlerinde sergiledikleri geçici davranış değişiklikleri (liminoid) üzerine bir araştırma. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Polat, S. A. (2015). Turistlerin tatil dönemlerinde sergiledikleri liminoid davranışlar. *Sosyoekonomi*, 23(26), 99-118.
- Renwarin, J. M. (2021). The increasing of brand awarness toward social media instagram; A customer market survey of cafe in Indonesia. *Journal of Industrial Engineering*, 2(3), 1-5.
- Shields, R. (1991). Places on the margin alternative geographies of modernity. New York: Routledge.
- Spiegel, A. D. (2015). Categorical difference versus continuum: Rethinking Turner's liminal-liminoid distinction. *Anthropology Southern Africa*, 34(1/2), 11-20.
- Tataroğlu, E. G. (2006). Conceptual Analysis of Tourism: The Case of Marmaris Town in Turkey. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Thomas, M. (2005). What happens in Tenerife stays in Tenerife': Understanding women's sexual behaviour on holiday. *Culture, Health & Sexuality: An International Journal for Research, Intervention and Care*, 7(6), 571-584.
- Thompson, N. A. (2020). Group dynamics: Relational learning through liminoid problem-solving teamwork. (Unpublished Doctoral Thesis). Liverpool John Moores University: UK.
- Turner, V. (1969). The ritual process: Structure and anti-structure. Ithaca New York: Cornell University Press.

Turner, V. (1974). Liminal to liminoid, in play, flow, and ritual: An Essay in Comparative Symbology. Rice Institute Pamphlet -Rice University Studies, 60(3), 53-92.

UKEssays. (2018, November). Tourism as a liminal state sociology essay. Erişim Adresi: UKEssays: <https://www.ukessays.com/essays/sociology/tourism-as-a-liminal-state-sociology-essay.php?vref=1>, Erişim Tarihi: 20/06/2021.

Van Gennep, A. (1960). The rites of passage. London: Routledge and Kegan Paul.

Varley, P. J. (2011). Sea kayakers at the margins: The liminoid character of contemporary adventures. Leisure Studies, 30(1), 85-98.

Veenhoven, R. (1996). The study of life satisfaction içinde W. E. Saris, R. Veenhoven, A. C. Scherpenzeel, ve B. Bunting (Eds). A comparative study of satisfaction with life in Europe. Eötvös University Press, 2, 11-48.